

V.V.O.
Lid CareerNet Europe

consulenten: *Frieda Buyse
Roger De Cadt
Casimir Decavele
Christine Draguet*

psychologen: *Dr. Jacques Claes
Helena Crockaert*

ANTWERPEN-AARTSELAAR
Tel. 03 870 46 07 • Fax 03 887 10 16
e-mail: vvo@baartselaar.be
WWW.ONNE-LTD.COM

Begeleiding kan ook in:
Brussel, Liège, Namur, La Louvière
en Luxemburg (G.D.) via A.Th. & Associates

Erkenning V.G. 569/R

Begeleiden
naar
nieuwe opportuniteiten

*Wie in schoonheid wil eindigen, neemt ook bij gedwongen vertrek zijn of haar verantwoordelijkheid. Ongeacht de omstandigheden. Soms hoeft het zelfs niet eens tot een breuk te komen. VVO adviseert zowel bij **outplacement, loopbaanplanning, career counselling** als bij **jobbegeleiding van partners en expatriates**. VVO engageert zich verregaand, biedt aantrekkelijke garanties en werkt met een specifieke en gepersonaliseerde aanpak. Contacteer ons tijdig en geheel vrijblijvend.*

Danny Cassimon *

Internationale financiële stabiliteit, armoedebestrijding en de financiering van mondiale collectieve goederen: welke rol voor de Tobin tax?

Trefwoorden: mondiale collectieve goederen; Tobin tax; internationale ontwikkelingsdoelstellingen

Deze bijdrage geeft een overzicht van de controverse rond de wenselijkheid en haalbaarheid van voorstellen tot belasting van internationale valutatransacties, algemeen bekend als de Tobin tax. De nadruk ligt hierbij op de rol die voorstellen inzake de Tobin tax kunnen spelen binnen het aanbod van zogenaamde 'internationale of mondiale collectieve goederen' ('global public goods'), zoals het realiseren van internationale financiële stabiliteit. Ook de band met wereldwijde armoedebestrijding komt zo aan bod. Concreet wordt nagegaan in welke mate Tobin taxes een bijdrage kunnen leveren tot de financiering van het aanbod van deze goederen, en als dusdanig deze collectieve-goederenaanpak een alternatieve argumentatie zouden kunnen aanreiken voor het invoeren van deze belasting.

1. Inleiding

In het debat tussen globalisten en zogenaamde anti- of anders-globalisten neemt het dossier van de wenselijkheid van invoering van een Tobin tax een zeer aparte plaats in: het is een item met zeer hoog emotioneel icoon-gehalte. Men is extreem voor- of tegenstander en er lijkt weinig ruimte voor genuanceerde analyse; het grote gelijk staat of valt bij het respectievelijk doorgevoerd krijgen of afstoppen van het voorstel. Gede-

* Universiteit Antwerpen (UFSIA)

tailleerd wetenschappelijk onderzoek over het dossier werd tot op heden trouwens slechts mondjesmaat uitgevoerd.

Het hoge symboolgehalte van dit dossier wordt ongetwijfeld mede verklaard doordat de theoretisch positieve gevolgen van het globaliseringsproces vooral in de financiële dimensie ervan minder evident zijn, en zeker ook niet intuïtief worden aanschouwd. Internationale financiële liberalisering heeft geen stabiliteit gebracht, integendeel, elkaar steeds sneller opvolgende (munt)crisissen (Mexico 1994-95, Zuidoost-Azië 1997-98, Rusland 1998, Brazilië 1998-99, nu zeer recent Argentinië) wijzen op een inherente fragiliteit in de financiële architectuur. Tegelijk slaagt dit financiële systeem er niet in om voldoende fondsen te draineren naar waar die het hardst nodig zijn, in casu voor het wereldwijd financieren van een minimum aan menselijke ontwikkeling voor iedereen. Een belangrijk deel van deze wereld blijft aldus verstoken van deelname aan het globaliseringsproces en ziet niet alleen de welvaartstoename die daarmee gepaard gaat aan zich voorbijgaan, maar zijn eigen positie zelfs relatief achteruitgaan. Tobin taxes lijken het antwoord te bieden op beide vastgestelde tekortkomingen – gebrek aan financiële stabiliteit en gebrek aan fondsen voor armoedebestrijding.

Deze analyse tracht eerst de recente theorievorming omtrent de wenselijkheid en haalbaarheid van voorstellen voor een Tobin tax te schetsen. Hieruit zal blijken dat een groot deel van de meer technische bezwaren tegen een Tobin tax wordt opgevangen door nieuwe varianten van het voorstel, of door recente ontwikkelingen in de financiële markten zelf, zodat uiteindelijk de beslissing over het al dan niet invoeren van de belasting bijna louter op het politieke niveau wordt gehesen.

Het vervolg van deze bijdrage gaat dan in op de vraag hoe deze discussie rond Tobin taxes op het politieke niveau kan worden en reeds wordt geargumenteed. Het kader van de internationale of mondiale collectieve goederen staat hierin centraal. Een collectief goed is een nuttig goed dat niet of niet in voldoende mate door de werking van het marktmechanisme wordt geproduceerd, en waarvoor dan ook in de regel een 'publieke' interventie vereist is om het aanbod toch te verwezenlijken. Soms wordt dan ook de term 'publieke goederen' gebruikt. Vele collectieve goederen zijn eigenlijk het bestrijden of elimineren van ongewenste effecten (negatieve externaliteiten), in het Engels 'public bads', zoals bijvoorbeeld epidemieën, oorlog, vervuiling. Het specifieke van internationale collectieve goederen is dat deze externaliteiten zich niet laten beper-

ken door landsgrenzen, maar zich internationaal manifesteren. Men spreekt dan van internationale collectieve goederen (international public goods, in de rest van de tekst afgekort als IPG's). In het extreme geval zijn de voordelen wereldwijd genietbaar, en spreken we van mondiale collectieve goederen (global public goods, afgekort als GPG's).

Vele internationale problemen, zoals lucht- en waterverontreiniging, uitputting van natuurlijke grondstoffen, opwarming van de atmosfeer, ontbossing, georganiseerde misdaad en witwaspraktijken, internationaal terrorisme en conflicten, internationale migratie, de verspreiding van aids, enzovoort bezitten een (mondiaal) collectief-goedaspect. Tobin taxes zijn in dit kader relevant in de mate dat ze een bepaald collectief goed realiseren, met name internationale financiële stabiliteit, en anderzijds door de belastingopbrengst de financiering van het aanbod van andere collectieve goederen kunnen helpen realiseren.

De rest van deze bijdrage wordt gestructureerd als volgt. Sectie twee bespreekt kort de essentie van het voorstel en geeft een actuele stand van zaken van de controverse rond de Tobin-taxvoorstellen in verband met de technische haalbaarheid ervan. Er wordt aangetoond dat blijvende weerstand vooral vanuit politieke hoek geargumenteed wordt. Sectie drie bespreekt dan de politieke dimensie van een Tobin-taxvoorstel in het kader van mondiale publieke goederen: het geeft een algemeen overzicht van de verschillende types van collectieve goederen en geeft aan hoe de financiering hiervan kan worden geregeld. Deze sectie gaat ook in op hoe de GPG's actueel worden vertaald. Ten slotte wordt in sectie vier concluderend aangegeven in welke mate de collectieve-goederen-aanpak een alternatieve rationale zou kunnen bieden voor het invoeren van deze belasting.

2. Essentie en haalbaarheid van de Tobin-taxvoorstellen

A. Essentie van het originele Tobin-taxvoorstel

Het voorstel van de Tobin tax werd in eerste instantie ontwikkeld om de mogelijke negatieve effecten van grootschalige internationale kapitaalbewegingen op korte termijn uit te bannen; denken we recent maar aan de sociale gevolgen van de Oost-Aziatische wisselkoerscrisis in 1997. Reeds in 1972 lanceerde de latere Nobelprijswinnaar James Tobin daar-

toe het idee om 'zand in de superefficiënte raderen van de internationale geldmarkt' te gooien. Dit zand was concreet in het originele voorstel van Tobin een internationale, uniforme belasting van 1% op de nominale waarde van elk contract waarbij munten contant omgezet worden in andere munten. Aangezien de belastingvoet geen rekening houdt met de looptijd van de transacties, zullen de kosten van de belasting toenemen naarmate de tijdshorizon van de operatie korter is, en worden dus vooral de kortetermijntransacties gevisieerd (zie Tobin, 1978).

Maar de belasting genereert uiteraard ook opbrengsten; realistische schattingen gaan tot enkele tientallen miljarden dollar per jaar, afhankelijk van de belastingbasis, van het percentage van de belasting en van de financiële instrumenten die belast worden. Deze opbrengsten kunnen ofwel door nationale staten ingezet worden om nationale problemen op te lossen of, meer in de lijn van Tobin, een echt 'wereldinkomen' vormen dat gebruikt kan worden om mondiale uitdagingen aan te pakken, bijv. het verzekeren van een stabiel internationaal financieel systeem of wereldwijde armoedevermindering.

Het is wellicht deze 'Robin Hood'-eigenschap van het voorstel – afstraffen van 'stoute speculanten' en genereren van inkomen voor 'edele' doeleinden – die voor bepaalde kringen de politieke aantrekkelijkheid van de Tobin tax uitmaakt. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Tobin tax vooral vanuit politieke en meer bepaald linkse hoek verdedigd werd en wordt, en niet op basis van zuiver economische merites. Het voorstel werd ook nauwelijks of niet academisch bestudeerd. Dit versterkt nog de indruk dat we inderdaad met een politieke en niet met een economisch goed onderbouwde idee te maken hadden. Het gebrek aan onderzoek bracht ook mee dat het voorstel, telkens wanneer het weer opdook op het politieke forum, even snel weer afgeschoten werd als ondoenbaar op basis van een aantal standaardargumenten die even oud zijn als het voorstel zelf, zoals: 'niet implementeerbaar wegens zijn universeel karakter', of 'een radicale aantasting van de nationale belastingsoevereiniteit'.¹

1 Die politieke veroordeling van de Tobin tax ging zover dat de conservatieve vleugel in de Amerikaanse senaat wetsvoorstellen indiende die een verbod oplegden aan VN-vertegenwoordigers om nog langer een Tobin tax of andere universele belastingen te promoten. Voor details, zie Cassimon (2001, blz. 171).

Sinds de jaren negentig merken we een heropleving van de idee als onderdeel van een wereldwijde interesse in een nieuwe internationale politieke architectuur. Een versterking van de rol van internationale instellingen als de Verenigde Naties, de creatie van een wereldvrede-smacht, eventueel onder VN-vlag, het oprichten van een economische veiligheidsraad, en de invoering van een reeks internationale belastingen zoals een bit tax, een energie- of een luchtvaartbelasting, het zijn allemaal mogelijke bouwstenen van een nieuwe internationale wereldorde. Het *Human Development Report* van 1994 (opgesteld door het VN Ontwikkelingsprogramma-UNDP) analyseert verschillende internationale belastingen en komt tot de conclusie dat een Tobin tax het meest haalbare voorstel is. Tijdens de *World Summit for Social Development* (Kopenhagen, 1995) kreeg Tobins voorstel heel wat aandacht en op de G7-top in Halifax stond het bijna op de officiële agenda, maar werd het uiteindelijk als politiek onaanvaardbaar afgevoerd. Die politieke veroordeling van de Tobin tax ging zover dat de conservatieve vleugel in de Amerikaanse senaat een wetsvoorstel indiende dat een verbod oplegde aan VN-vertegenwoordigers om nog langer een Tobin tax of andere universele belastingen te promoten.

Ten gevolge van de gebeurtenissen rond de Aziatische crisis bleef het Tobin-taxvoorstel op de internationale agenda. In verschillende landen (Canada, Finland, Frankrijk en ook België) hebben parlementen gestemd vóór de introductie van een Tobin tax, en hun regeringen ertoe gedwongen om deze belasting op de internationale scène aan te kaarten en te verdedigen. Op initiatief van *Le Monde Diplomatique* werden in meerdere landen comités opgericht, die onder de naam ATTAC actief lobbyen voor de introductie van de Tobin tax. Met name in Frankrijk is deze ATTAC uitgegroeid tot een volksbeweging en populaire verzetshaard tegen een al te liberale markteconomie. In het kielzog van deze initiatieven hebben een aantal NGO's het thema van speculatieve kapitaalstromen opgenomen in hun lobbyplatform, wat ertoe geleid heeft dat de Tobin tax een van de kerndossiers werd van de antiglobalistische beweging (tot ongenoegen van James Tobin, zelf een overtuigd globalist, trouwens) en ook internationale organisaties bereikt heeft. De Europese Commissie sprak zich recent nog negatief uit over de wenselijkheid van een Tobin tax, en ook op de recente VN-Conferentie 'Financing for Development' in Monterrey (maart 2002) werd, vooral in de voorbereidende onderhandelingen, hevig strijd gevoerd om verwijzingen naar dit voorstel in de slotverklaring te krijgen.

Ondertussen zijn echter ten gevolge van de kritiek op het originele voorstel varianten doorgevoerd en is ook de werking van de financiële markten grondig veranderd. Mede als gevolg van deze ontwikkelingen hebben de oorspronkelijke tegenargumenten wat van hun glans verloren. Hoe moeten we de haalbaarheid van een Tobin tax actueel inschatten?

B. Actuele haalbaarheidsanalyse van het Tobin-taxvoorstel: van Tobin naar Spahn en Schmidt

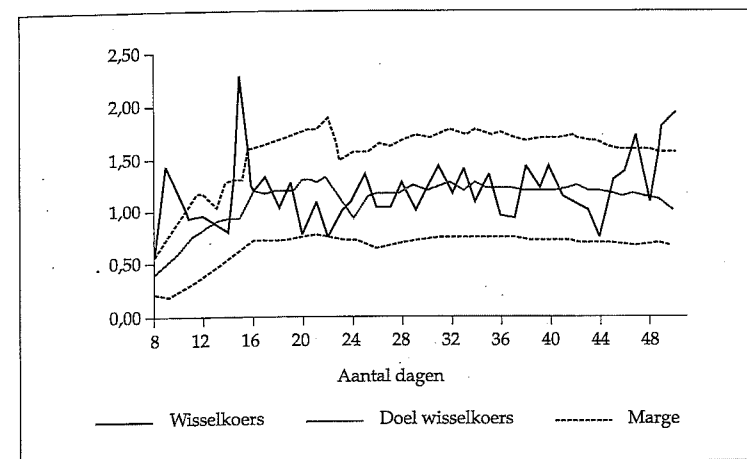
Het basisprobleem van het originele Tobin-voorstel betreft de uniformiteit, vertaald in het bepalen van de juiste hoogte van de belastingvoet. Vermindering van de valutatransacties op korte termijn vereist een te hoge belasting, maar indien deze wordt geheven, zou die ook een ernstige belemmering vormen voor gewenste operaties op de financiële markten, of zou ze aanleiding geven tot massale ontduikingspogingen; wordt het tarief van de belasting te laag gesteld, dan zou ze de ongewenste operaties niet afschrikken. Twee doelstellingen noodzaken aldus het gebruik van een dubbel instrument.

Zo'n voorstel werd door Paul Bernd Spahn (1996) uitgewerkt. Het is een dubbele belasting, geheven als een nationale belasting, maar ingevoerd via een internationale overeenkomst. Het voorstel gaat uit van een minimale heffing op alle transacties (de basisbelasting) in combinatie met een hoog belastingtarief (een belastingtoeslag) dat als een antispeculatie-instrument alleen in werking treedt in tijden van wisselkoersberoering en op basis van goed afgebakende kwantitatieve criteria.

- De basisbelasting van een of twee basispunten (d.i. 0,01 of 0,02% van de wisseltransactie) zou geen aanmerkelijke distorsie veroorzaken, zou niet leiden tot massale ontwijkings- of ontduikingspogingen en zou toch een aanzienlijke inkomstenbron vormen. De belasting zou niet alleen inkomsten opleveren, ze zou ook een instrument van toezicht zijn dat het mogelijk maakt de bewegingen van de markt te volgen.
- De toeslag is een hoge belasting met sterk afremmend effect die opgelegd wordt wanneer zich buitensporige schommelingen van de wisselkoers voordoen. Als dusdanig werkt deze toeslag analoog met een 'circuit breaker', zoals die bekend is op sommige aandelenmarkten, waarbij de handel automatisch stopt wanneer de aandelenprijzen te sterk stijgen of dalen.

Spahn herneemt min of meer het mechanisme dat het vroegere Europees Monetair Systeem (EMS) hanteerde om de stabiliteit van de wisselkoers te verzekeren; de essentie ervan wordt weergegeven in figuur 1. De wisselkoerspariteit wordt bepaald op basis van een glijdend gemiddelde en verandert in de tijd ten gevolge van de feitelijke wisselkoersschommelingen. Rond de pariteit wordt een bovenste en een onderste grens bepaald in verhouding tot deze pariteit, waardoor een marge ontstaat. Zolang de feitelijke wisselkoers zich binnen de marge beweegt, wordt alleen een lage belasting geheven. Enkel wanneer de feitelijke wisselkoers uit de marge springt (door een grote wisselkoersverandering die mogelijk het gevolg is van een speculatieve aanval), wordt het verschil tussen de feitelijke koers en de grenswaarde (in de grafiek aangeduid als een schaduwzone) belast met een hoge belasting.²

Figuur 1. Het mechanisme van de Spahn-toeslag.

Bron: Spahn, 1996, blz. 26.

2 Anders dan in het EMS worden de wisselkoersen binnen de doelrange gehouden door belastingheffing eerder dan door interventie van de centrale banken. De toeslag is m.a.w. een extra instrument in de monetaire politiek van een land.

Een aantal kritieken die zich richten op het mechanisme van het originele Tobin-voorstel, kunnen aldus in het licht van de Spahn-variant worden opgelost.

Blijft nog de vraag naar de haalbaarheid van inning van de belasting. Algemeen wordt immers aangenomen dat zo'n belasting niet inbaar is, gezien de hoge graad van decentralisatie en de atomaire structuur van de deviezenmarkt. Maar wat blijkt: zo atomair als de valutahandel is, zo gecentraliseerd zijn de instituten geworden die wereldwijd het afwickelen van contracten verzorgen en opvolgen. Zogenaamde 'real time gross settlements'-systemen, dat zijn systemen die alle betalingen individueel opvolgen, van bij het ontstaan van het contract tot aan de finale aflevering, zijn op dit moment in alle belangrijke industrielanden werkzaam en omwille van schaalvoordelen is er een trend naar verdere mondiale centralisering van dergelijke afwikkeling. Onderzoek hierover (Schmidt, 1999) blijkt aan te tonen dat hier de belasting implementeerbaar is. De belasting wordt dan immers niet geïnd op het moment dat het contract gesloten wordt, maar op het moment dat het finaal beëindigd wordt en de betaling plaatsvindt. Het invoeren van een belasting wordt dan een vrij eenvoudige extra routine in het computersysteem van die afwikkelingsinstituten.³ Banken betalen op dit moment reeds een bepaalde vergoeding voor deelname aan het afwikkelingssysteem; de invoering van een Tobin tax is in principe niets anders dan een verhoging van die vergoeding. Als dusdanig blijkt uit dit onderzoek dat het argument van de onhaalbaarheid weinig steek houdt.

Deze twee doorbraken geven de voorstanders wind in de zeilen en ontkrachten een groot deel van de oorspronkelijke 'technische' kritiek op het voorstel. Tabel 1 zet de voornaamste kritieken op een rijtje en geeft een evaluatie, mede vanuit de voorstellen van Spahn en Schmidt. Maar daarmee zijn niet alle problemen van de baan. Het is immers in dit stadium onmogelijk uitsluitel te verschaffen over de wenselijkheid van het

3 Ook offshore financiële centra zijn sinds de *Lamfalussy Minimum Standards*-overeenkomst van 1990 verplicht om hun afwikkelingssystemen te laten reguleren door de centrale bankiers van de G10. Deze kunnen ook hier de extra routine invoeren. Indien banken de bestaande systemen zouden verlaten (een dure stap) en een eigen afwikkelingssysteem opstarten (waar Tobin taxes niet vereist zijn), dan hebben centrale bankiers het recht om deze alternatieve afwikkelingssystemen en de banken die erin participeren de toegang tot het nationale betalingssysteem te ontzeggen. Dit maakt de werking van dergelijke alternatieve afwikkelingssystemen vrijwel onmogelijk.

mechanisme, omdat een reeks zeer technische details van het dossier in hun consequenties onvoldoende duidelijk en onderzocht zijn.⁴

Tabel 1. Kritieken op een Tobin-taxvoorstel en mogelijke tegenargumentatie.

Kritiek	Reactie en/of commentaar
1. Problemen van afdwingbaarheid bij belastingontwijking: bepaalde actoren zullen trachten de operaties uit te voeren via andere <i>instrumenten</i> , die niet in de belastingbasis opgenomen zijn. Tobin's originele idee om enkel de contantmarkt in deviezen te belasten is geheel inefficiënt, aangezien dit de handel enkel zou verschuiven naar afgeleide instrumenten.	1'. Deze kritiek is terecht. Afgeleide wisselkoerstransacties zoals de zogenaamde termijnverrichtingen ('forwards'), futures, swaps en opties dienen dan ook in de belastingbasis opgenomen te worden. De invoering van een lage basisbelasting maakt dit mogelijk.
2. Het volstaat niet om enkel de deviezenmarkt te belasten, actoren kunnen uitwijken naar andere instrumenten: zo kunnen we dollars en Belgische franken ruilen door Dow Jones-indexen om te ruilen tegen Bel20-indexen. De belasting zou op die manier een steeds groter deel van de markt opsloppen en steeds meer distorsies teweegbrengen.	2'. Ontwijken van de belasting draagt zijn eigen kostprijs, in het geval van een erg lage basisbelasting zal het allicht niet interessant zijn om dergelijke ontwijkingsmechanismen op te zetten. De basisbelasting kan in principe zo laag gehouden worden dat ontwijking niet langer lonend is.
3. Ontwijking kan ook territoriaal gebeuren door uit te wijken naar gebieden die de belasting niet toepassen. Daarom moet de belasting werkelijk wereldwijd zijn, inclusief alle belastingparadijzen. Dit is politiek niet haalbaar.	3'. De voorgestelde wijze van inning sluit deze mogelijkheid uit; ook off-shore financiële centra zitten in het settlement-netwerk.
4. Het is niet duidelijk welk type van financiële instellingen belast moet worden en welk type zeker niet. Indien je enkel banken belast, zal de handel zich verplaatsen naar niet-bancaire financiële instellingen. Opnieuw dient de belasting in steeds ruimere cirkels opgelegd te worden, wat de distorsies verhoogt.	4'. Bij een lage basistaks kan ervoor gepleit worden het aantal vrijgestelde actoren zeer sterk te beperken, bijvoorbeeld tot de centrale banken en de betrokken supranationale instellingen.

4 Soortgelijk bijkomend onderzoek door marktspecialisten zelf is nodig voor deelmaties zoals bijvoorbeeld de behandeling van afgeleide financiële producten en het bepalen van wat de technische complicaties zouden zijn van de invoering van het toeslagmechanisme van Spahn (de tijdsdynamische effecten van voortschrijdende gemiddelden, de berekening en notering van grote hoeveelheden dagelijks wisselende bilaterale spilkoersen, mogelijke mechanismen voor de ontwijking van de toeslag enz.).

5. De belasting maakt geen onderscheid tussen wenselijke en niet-wenselijke muntoperaties. Ze zal dus extra distorties veroorzaken en de kostprijs van de 'normale' transacties (bijvoorbeeld internationale handelsverrichtingen of toerisme) verhogen of mogelijk zelfs waardevolle segmenten doen verdwijnen.	5'. Een lage basisbelasting veroorzaakt geen significante distortie.
6. Het is helemaal niet duidelijk dat 'ongewenst' speculatief gedrag voornamelijk uit kortetermijnoperaties bestaat. Daarom is het fout om deze transacties relatief meer te penaliseren.	6'. Terechte kritiek. Het voorliggende voorstel penaliseert één bepaalde vorm van ongewenst speculatief gedrag, met name gedrag dat gerelateerd is aan zeer excessieve wisselkoersbewegingen die een wisselcrisis kunnen uitlokken.
7. De belasting verhoogt de transactiekosten en wil op die manier de volatilititeit van wisselkoersen aan banden leggen, maar het is helemaal niet aangetoond dat een verhoging van de transactiekosten noodzakelijk een verlaging van de volatilititeit impliceert.	7'. Terechte kritiek. Gereduceerde liquiditeit kan prijsschommelingen zelfs verhogen. Een lage basisbelasting veroorzaakt echter geen grote verhoging van de transactiekosten.
8. De belasting zal uitdraaien op een kat-en-muis spel, waarbij financiële agenten telkens nieuwe gaatjes vinden om de belasting te ontlopen, terwijl de overheid bezig blijft met die gaatjes te dichten.	8'. De lage basisbelasting vermindert sterk de incentive om de belasting te vermijden; de voorgestelde wijze van inning reduceert ook sterk de mogelijkheid om dit te doen.

Bron: Van Liedekerke en Cassimon (2000).

Het gevolg is wel dat het al dan niet invoeren van de Tobin tax door het weerleggen van een aantal 'technische' tegenargumenten vooral op het politieke forum gevoerd wordt. Het voornaamste 'obstakel' wordt dan ook het gebrek aan politieke wil, vooral in een aantal G7-landen en de Verenigde Staten in het bijzonder. In de rest van de bijdrage proberen we te beschrijven hoe het kader van de mondiale collectieve goederen aangewend wordt om mondiale belastingen in het algemeen, en het Tobin-taxdossier in het bijzonder, op het politieke forum te brengen.

3. Concept en taxonomie van internationale en mondiale collectieve goederen

Deze sectie biedt een kort overzicht van het concept van internationale en mondiale publieke goederen, op basis van een aantal basiskarakteristieken van een publiek goed. Aansluitend wordt aangeduid hoe deze GPG's nu in de internationale fora tot uiting komen.

A. Wat zijn internationale en mondiale collectieve goederen ?

Het onderscheid tussen private en publieke of collectieve goederen wordt het duidelijkst aangegeven wanneer we de vergelijking tussen beide maken vanuit de 'zuivere' publieke goederen. Deze zijn gekenmerkt door twee basiskarakteristieken, met name de *non-rivaliteit*, wat inhoudt dat de consumptie ervan door één iemand niet de consumptie ervan door anderen beïnvloedt, en de *non-exclusiviteit*, wat betekent dat niemand van consumptie van het publieke goed kan worden uitgesloten, ook indien hij niet bijdraagt tot de totstandkoming (i.c. financiering) ervan. Omgekeerd betekent dit ook dat men zich niet kan beschermen tegen een collectief 'bad'.

Wegens deze twee karakteristieken worden dit soort goederen niet, of onvoldoende, geproduceerd door een (vrije)marktmechanisme, en onderscheiden ze zich van private goederen: collectief is het in ieders belang dit goed aan te bieden, maar louter bekeken vanuit ieders eigenbelang is het optimaal dat niet te doen en het door de anderen te laten doen. Vertaald naar een internationale context, betekent dit dat staten wel weten dat enkel samenwerken een uitweg biedt, maar dat het eigenbelang van de nationale staat nog te zeer overheersend is om die stap te kunnen zetten. Individuele landen hopen stiekem dat de anderen de inspanning zullen leveren, en zij kunnen vrijbuiten op de inspanningen van de rest. Voorbeelden van zulke IPG's zijn het bestrijden van de opwarming van de aarde, vrijwaring van de ozonlaag, en fundamenteel onderzoek.

Er is dan ook een vorm van internationale publieke interventie nodig om vrijbuitergedrag te elimineren, in de regel via een internationaal akkoord of een supranationale instelling. Slechts wanneer voordelen voor één (of enkele) land(en) opwegen tegen de kosten van aanbod, kan er een eenzijdig initiatief komen van één (of enkele) initiatief-land(en), wat in realiteit weinig zal voorkomen.

Nochtans voldoen de meeste als collectief bestempelde goederen niet zuiver aan de twee basiseigenschappen van non-rivaliteit en non-exclusiviteit. Ze worden dan aangeduid met de term quasi-collectief goed. Voorbeelden van zulke quasi-GPG's zijn het indijken van epidemieën of effecten van zure regen of internationaal terrorisme, het raketterschild, of mondiale kennis- en informatieverspreiding. Ook hier moet in de regel uitgegaan worden van de noodzaak van publieke interventie via een

supranationale instelling, maar kan de mate van rivaliteit en uitsluiting zorgen voor een grotere mate van vrijwillig aanbod van het goed. Vooral bij mogelijkheid tot partiële uitsluiting is dan ook gemakkelijker een initiatief-land te vinden dat het aanbod 'op gang trekt', of is zelfs samenwerking met de private sector mogelijk.

Vermelden we hier in het kader van deze bijdrage een speciale categorie, met name de 'verbonden goederen' ('joint products'). Met deze term verwijst men naar goederen waarvan de aanbieder een combinatie van verschillende effecten (voordelen) genereert, waarvan sommige een internationaal publiek-goedekarakter hebben maar andere aanbieder-specifiek (of privaat) zijn. Het is belangrijk in te zien dat heel wat interventies ter creatie van internationale publieke goederen, eigenlijk 'joint products' zijn. Dit mag blijken uit de voorbeelden, zoals vredeshandhaving, behoud van het tropisch woud, het bevorderen van internationale financiële stabiliteit of een minimale menselijke ontwikkeling voor iedereen. Dit element zal belangrijk blijken in de verdere bespreking.

Het is zinvol naast deze twee basiskarakteristieken van collectieve goederen nog een derde kenmerk te vermelden, met name de 'aggregatie-technologie' ('aggregation technology'), met andere woorden de manier waarop het geheel van het individuele aanbod van het goed resulteert in het totale aanbod van het collectieve goed.

Veelal wordt uitgegaan van een impliciet onderliggende assumptie van eenvoudige additiviteit ('summation'): het totale aanbod van een internationaal collectief goed is de som van de individuele bijdragen. Voor een aantal goederen, zoals bijvoorbeeld de bescherming van de ozonlaag via de vermindering van de uitstoot van schadelijke gassen, is dit inderdaad het geval. Nochtans is additiviteit niet noodzakelijk de enige 'technologie', en bestaan er vele alternatieven.⁵ In het kader van deze bijdrage is het belangrijk een bepaalde alternatieve technologie te vermelden, met name de 'weakest link'-technologie. Hierbij wordt het totale aanbod van het collectieve goed uiteindelijk bepaald door de kleinste bijdrage. Het oorspronkelijke voorbeeld van deze technologie is de beveiliging tegen overstroming via dijkvorming: het niveau van beveiliging wordt hier bepaald door de laagste dijk.

5 Zie bijvoorbeeld Kanbur en Sandler (1999) of Sandler (2001) voor een overzicht van andere alternatieven.

Ten slotte is het zinvol even het belang van een efficiënte levering van het aanbod te benadrukken. Centraal is hierbij het subsidiariteitsbeginsel. Dit beginsel schrijft voor dat een internationale spillover het best behandeld wordt door de instelling wier geografische of sectorale focus het nauwst aansluit bij het probleem, voorzover deze instelling over de nodige capaciteit beschikt (of de capaciteit ter beschikking wordt gesteld) en dat schaal- en/of diversificatie-effecten ('economies of scope') niet het aanbieden via een grotere instelling rechtvaardigen (Kanbur en Sandler, 1999, blz. 85).⁶

B. De rol van mondiale belastingen in de financiering van het aanbod van internationale collectieve goederen

In het geval van nationale collectieve goederen is het basisprincipe van financiering eenvoudig: het is de overheid die de voorziening ervan ondersteunt via de heffing van belastingen op haar burgers. Idealiter gebeurt dit via een principe van betalingsbereidheid, maar wegens de karakteristieken als collectief goed (de niet-uitsluitbaarheid) wordt in de praktijk veelal gebruikgemaakt van een principe van betalingscapaciteit (in termen van inkomen of vermogen), met onderliggend de rechtvaardigheidsidee. Bij toewijsbare 'public bads' (zoals luchtvervuiling) wordt geprobeerd zoveel mogelijk het principe van 'de vervuiler betaalt' te hanteren.

Indien men deze analogie doortrekt voor ICG's, betekent dit dat de evidente vorm van financiering de heffing van supranationale belastingen door een supranationale overheid is. Nochtans kan dit geen algemene stelling zijn; niet alle GPG's stellen dezelfde uitdaging in verband met de financiering ervan. Sommige GPG's zullen aangeboden kunnen worden zonder veel internationale coördinatie, terwijl andere wereldwijde solidariteit en inventieve financieringstechnieken, eventueel via de tussenkomst van (nieuwe) supranationale instellingen, vereisen.

Financiering is duidelijk het meest problematisch voor zuivere publieke goederen. In het extreme beste geval bestaat er een individueel land

6 Dit zou ervoor pleiten om bijvoorbeeld regionale collectieve goederen te laten aanbieden via de regionale ontwikkelingsbanken zoals de AfDB, de IADB, en minder door bijvoorbeeld de Wereldbank, tenzij er effectief kosten- of efficiëntievoordelen zijn. Dit geldt ook voor 'sectorale' goederen en sectorale instellingen, zoals bijvoorbeeld voedselzekerheid en de FAO.

waarvoor de voordelen van het aanbieden van het goed opwegen tegen de kosten ervan, zelfs als deze uiteindelijk alleen gedragen worden door het land zelf; in dit geval zal het land het goed aanbieden, maar deze vereiste is in de praktijk weinig vervuld. Als zo'n 'leider' ontbreekt, zal het goed in de regel aangeboden moeten worden via een internationaal akkoord en/of een supranationale instelling die bijdragen oplegt via een betalingscapaciteitsprincipe. Veel internationale instellingen zoals de VN, het IMF, de Wereldbank en dergelijke zijn op deze basis gefinancierd.⁷ Dat geldt ook, enigszins in mindere mate, voor quasi-collectieve goederen met een zekere mate van rivaliteit. Met betrekking tot de 'joint products' wordt de graad van problematiek van financiering bepaald door het belang van het voordeel van het collectieve-goedvoordeel in het geheel van de voordelen.

Mondiale belastingen hebben dus mogelijk een interessante rol te spelen in verband met het realiseren van zuivere publieke goederen, of eventueel 'joint products' met een hoog collectief gehalte. Het basisprobleem is echter dat deze mogelijkheid zich in de regel in de praktijk niet stelt wegens de afwezigheid van supranationale overheidsstructuren.⁸ In de huidige context worden IPG's dus typisch aangeboden via verplichte (lidmaatschaps)bijdragen aan supranationale instellingen en/of clubs of via (al dan niet semi-)vrijwillige bijdragen van individuele staten (of van grote liefdadigheidsinstellingen). Gegeven deze financieringsstructuur, zal gebrek aan adequate financiering leiden tot onderaanbod van het IPG.

Het typische voorbeeld van onderfinanciering is dat van de financiering van een aantal IPG's via het instrument van de ontwikkelingshulp. Hoewel vanaf het einde van de jaren zestig reeds een internationale norm fungeert die rijke landen oplegt om jaarlijks minimaal 0,7% van het BNP te besteden aan ontwikkelingshulp, gedefinieerd volgens bepaalde criteria, blijven het vaak vrijwillige bijdragen en wordt de norm niet gehaald. Voor 22 OESO-landen die rapporteren aan het Development Assistance Committee (DAC) van de OESO wordt de hulp volgens bepaalde opgelegde criteria gemeten: in 2000 bedroeg deze 0,22% van het gezamenlijke

7 Een afgeleide maar cruciale vraag is hoe de bijdrage zich vertaalt in zeggingsmacht in de instelling, d.i. grosso modo naar rata van de inbreng (IMF, Wereldbank) of onafhankelijk daarvan (uniform zoals in de meeste VN-organen). Zeggingsmacht op basis van inbreng verleent de interventie een 'joint product'-eigenschap.

8 De Europese Unie, die het recht heeft rechtstreekse belastingen te heffen op de burgers van de lidstaten, is een schaarse uitzondering.

BNP van deze 22 landen; er is daarbij duidelijk een structureel dalende trend waarneembaar. Het is duidelijk dat de traditionele ontwikkelingshulp een nieuw elan nodig heeft. Op het mondiale vlak kan de rationale voor mondiale publieke goederen een nieuw argument aanreiken om nationale staten aan te sporen een verhoging van de ontwikkelingshulp door te voeren (Kanbur en Sandler, 1999; Ferroni, 2000).

Vandaar dat sinds een aantal jaren toch de roep luider klinkt om een soort internationale belastingen in te voeren, zoals een 'bit-tax', een energie- of een luchtvaartbelasting. Ook de Tobin taxes vallen onder deze noemer. Het betreft dan nog geen mondiale belastingen in de echte zin van het woord, wel belastingen die via een internationaal verdrag worden opgelegd. De invoering van dit soort belastingen stuit echter op zeer veel weerstand; nog geen enkele van deze 'global taxes' is ook effectief ingevoerd.

C. De 'Millennium-ontwikkelingsdoelstellingen' als concrete uiting van de evolutie naar GPG's

Het herkennen en duiden van een reeks internationale problemen als mondiale publieke goederen is in de internationale politiek recent zeer sterk doorgebroken, mede door het jarenlange pionierswerk van internationale instellingen zoals UNDP (zie bijvoorbeeld Kaul et al., 1999). De meest omvattende uiting hiervan is de internationale ('post-Washington') consensus die de laatste jaren gegroeid is rond de formulering van de zogenaamde 'Millennium-ontwikkelingsdoelstellingen' (MDG's). Dat zijn een aantal minimum-ontwikkelingsdoelstellingen, te realiseren tegen 2015, die geformuleerd werden op de Millenniumtop van de Verenigde Naties in september 2000, en nu gebundeld zijn in een coherent geheel van concrete doelstellingen rond armoedevermindering, basisonderwijs, basisgezondheidszorg, de bestrijding van aids, milieubehoud, gender enz.⁹ Op de VN-top 'Financing for Development' van maart 2002 in Monterrey bleek duidelijk dat deze lijst door alle internationale politieke en ontwikkelingsinstellingen nu wordt gehanteerd als basisreferentiekader voor ontwikkelingsinterventies.

9 Zie www.developmentgoals.org. De volledige lijst van doelstellingen is als tabel 2 in appendix bijgevoegd.

Uit het overlopen van de verschillende doelstellingen blijkt duidelijk dat deze MDG's niets anders zijn dan een portfolio van een reeks belangrijke GPG's. De expliciete (h)erkenning ervan als GPG's wordt ook politiek meer en meer bevestigd, zodat GPG's inderdaad zijn doorgedrongen tot de kern van het internationale politieke besluitvormingsproces.

De formulering van een aantal ontwikkelingsdoelstellingen als GPG's heeft echter nog niet geleid tot twee afgeleide politieke conclusies: ten eerste dat de realisatie van deze GPG's ook vereist dat de politieke besluitvormingsprocessen worden aangepast en meer mondiaal worden georganiseerd (de zogenaamde 'global governance'-gedachte), en ten tweede dat de mechanismen van aanbod en financiering van GPG's moeten worden aangepast. Vooral dit laatste element staat recent sterk in de belangstelling, mede uiteraard als gevolg van de VN-top in Monterrey, die net over dit onderwerp handelde. Los van de eventuele efficiëntieverhoging van traditionele mechanismen zoals ontwikkelingshulp, werd daar ook aangetoond dat, om deze doelstellingen te realiseren, tot 2015 ongeveer 50 miljard USD per jaar extra nodig is, oftewel een verdubbeling van de huidige ontwikkelingshulp (Zedillo report, 2001). Om dit te mobiliseren, zijn alternatieve financieringsmechanismen nodig.

4. De rol van Tobin taxes in het kader van de realisatie van mondiale collectieve goederen

Hoe kunnen Tobin taxes nu gesitueerd worden in het politieke kader van de GPG's? Het antwoord volgt vanuit al het voorgaande: Tobin taxes kunnen enerzijds bijdragen tot de productie van het GPG (internationale) financiële stabiliteit; anderzijds kan de opbrengst ervan worden aangewend voor de realisering (lees: financiering) van andere GPG's; een van de mogelijkheden, direct of indirect, is wereldwijde armoedevermindering. Het tweede element is voor de hand liggend, het eerste wordt nader toegelicht.

A. GPG-kenmerken van financiële stabiliteit

Het klasseren van internationale financiële stabiliteit als GPG blijkt uit de basisredenering die Tobin hanteert. Hét basisprobleem, aldus Tobin, is dat de goederen- en arbeidsmarkt veel trager reageren op prijssigna-

len dan de kapitaalmarkt. Dit is een structureel verschil: prijsarbitrage in goederenmarkten wordt beperkt door de fysieke natuur van die goederen, terwijl in arbeidsmarkten de gebondenheid van arbeiders aan een omgeving of institutionele barrières zoals minimumlonen de reacties op prijsverschillen inperken. Naarmate kapitaalmarkten verder geliberaliseerd raken, komt dit verschil in reactietijd steeds duidelijker naar voren. Snelle kapitaalverschuivingen kunnen prijsverschillen induceren, die doorstromen naar de reële economie en spanningen teweegbrengen, die door de tragere aanpassingstijd van die reële economie slechts op langere termijn te verwerken zijn. Zo heeft de Mexicaanse pesocrisis in 1994 de reële lonen vrijwel gehalveerd, en bleven die lonen lang na het oplossen van de financiële crisis 25% lager dan voor de crisis. Indonesië zag door de plotselinge uitstroom van kapitaal zijn roepie met 80% devalueren; het gevolg was massale werkloosheid en een verdubbeling van de armoedecijfers.

De gevolgen van dergelijke brutale herallocaties van kapitaal beperken zich echter niet tot de verliezers alleen, ook de landen die niet direct slachtoffer zijn, kunnen door de crisis getroffen worden. Dat is een gevolg van de zogenaamde besmettingseffecten, waarbij landen die niet in dezelfde toestand verkeren, toch over dezelfde kam geschoren worden, of komt, meer algemeen, doordat crisissen zoals die in Azië een dermate sterke impact hebben op de reële economie dat er een algemene wereldwijde reductie van de vraag optreedt.¹⁰ Zuidoost-Azië bijvoorbeeld heeft nu het ergste deel van de financiële crisis achter de rug, maar de herstelperiode voor de reële economie sleept veel langer aan en leidt ertoe, o.a. wegens het ontbreken van een formeel sociaal opvangnet, dat belangrijke delen van de bevolking weer onder de armoededrempel verdwijnen. Zo blijken beide problemen ook met elkaar verbonden.

Meer specifiek is er het probleem van de invloed van speculatieve transacties op het voorkomen van financiële crisissen, en de mate waarin deze transacties als 'zelfvervullende profetieën' van wisselkoerscrisissen werken (Wyplosz, 1999). Het is vooral tegen deze soort van speculatieve transacties dat een Tobin tax gericht is.

10 Voor 1998 alleen al zou de groei op wereldvlak 1% lager gelegen hebben als gevolg van de Aziatische crisis – wat neerkomt op een prijskaartje van 300 miljard dollar – terwijl de werkloosheid met minstens tien miljoen eenheden zou zijn toegenomen (zie bijv. ILO, 1998a,b).

Internationale financiële stabiliteit heeft dus een duidelijk GPG-gehalte, met een zeer grote mate van non-rivaliteit en een vrij grote mate van non-exclusiviteit. Tevens wordt ze enigszins gekenmerkt door een aggregatietechnologie op basis van 'zwakste schakel'-kenmerken. Bij de zwakste schakel kan een speculatieve aanval leiden tot een financiële crisis, die via besmettingseffecten ver uitdeint naar alle andere landen.

B. Over efficiëntie en rechtvaardigheid

Tobin taxes zijn dus een werkbaar instrument voor het genereren van aanbod van een GPG, en de financiering van andere, maar zijn ze efficiënt? Hier hangt het eindoordeel af van de doelstelling. Het is immers duidelijk dat Tobin taxes (alleen) niet gaan zorgen voor internationale financiële stabiliteit. Daar is een hele reeks beleidsmaatregelen voor nodig, ook op het vlak van internationale beleidscoördinatie, regulering en dergelijke meer (zie bijvoorbeeld Wyplosz, 1999 voor een overzicht). En het is ook illusoir te denken dat alle ongewenste valutatransacties op korte termijn geband gaan worden via deze belasting. Vanuit deze zeer ruime formulering is de Tobin tax dus niet efficiënt. Het is dan ook beter het nut van de Tobin tax te beschouwen vanuit een eng geformuleerde doelstelling: het vermijden van die wisseltransacties die een wisselkoerscrisis veroorzaken met grote negatieve sociale neveneffecten, niet alleen in het land zelf maar ook daarbuiten. De toeslag zou dan geïnterpreteerd kunnen worden als een efficiënt instrument van afschrikking van of van penaliserende van dit ongewenste gedrag.

Uit efficiëntieoogpunt is het ook niet duidelijk of het Tobin-taxmechanisme te verkiezen is boven alternatieve bestaande of gesuggereerde mechanismen van kapitaalcontroles, ter beperking van speculatieve kapitaalbewegingen op korte termijn.¹¹ Deze alternatieven hebben enkel nationale gevolgen en de opbrengst ervan wordt enkel nationaal aangewend en niet noodzakelijk ter financiering van GPG's. In die zin biedt

11 Zogenaamde Tobin taxes 'van de tweede generatie', zoals beperkingen en/of heffingen op inwaartse of uitwaartse kapitaalstromen. Een veelgeciteerd alternatief is het Chileense mechanisme, waarbij een bepaald percentage van de inwaartse kapitaalstroom renteloos dient te worden gedeponneerd bij de centrale bank. Ook het IMF, traditioneel een tegenstander van Tobin taxes, heeft recent een voorstel geformuleerd tot invoering van een 'cross-border capital tax', d.i. een voorheffing op de hoofdsom van elke valutatransactie van buitenlandse naar binnenlandse munt, die later in bepaalde gevallen kan worden teruggevorderd (zie Zee, 2000).

een Tobin tax meer garanties dat de aanwending van de opbrengst ervan ook rechtstreeks gebruikt wordt voor het herstellen van wat door de crisis is veroorzaakt, niet alleen in het land zelf maar ook internationaal. Aan het efficiëntie-argument lijkt vooral voldaan met betrekking tot het financieringselement. De basisbelasting van Spahn zou toch een jaarlijkse omzet kunnen genereren die het huidige volume aan ontwikkelingshulp zou kunnen benaderen (Cassimon, 2001). Er zijn weinig instrumenten die zulke opbrengst kunnen genereren met zulk een geringe distorsie (Frankel, 1996). Het probleem schuilt vooral in de politieke keuze over de aanwending van de opbrengst ervan. Een mogelijk voorstel is dat de aanwending beperkt wordt tot doeleinden die met het probleem zelf te maken hebben, d.i. enerzijds investeren in de regulering en de versterkte controle van de financiële sector en in het bewaken van de internationale kapitaalstromen (vooral de kortetermijnbewegingen), en anderzijds investeren in sociale opvangnetten en in sociale ontwikkeling in het algemeen, om de kwetsbaarheid voor de sociale effecten van economische en financiële crisissen te verminderen. Dit maakt van de basisbelasting een toepassing van het principe van de 'betalende vervuiler', en aldus een interessant rechtvaardigheidsinstrument.

Alleszins is het voorstel tot invoering van een geringe, weinig-distortieve basisbelasting vanuit een rechtvaardigheidsstandpunt een interessant instrument. Inderdaad, zo wordt het mogelijk een sector, met name de belegger en de financiële sector, die weinig of niet wordt belast ook effectief aan een heffing te onderwerpen, zeker indien mede door hun marktgedrag zware externe negatieve effecten worden gegenereerd door het ontstaan van financiële crisissen met zware sociale gevolgen (Van Liedekerke, 1999).

Conclusies

Uit de 'technische' analyse in deze bijdrage kwam naar voren dat Tobin taxes een werkbaar mechanisme kunnen zijn, voorzover het originele voorstel van Tobin wordt doorgevoerd als een twee-lagenmechanisme, zoals voorgesteld door Spahn, en indien het geïmplementeerd wordt via het wereldwijde settlement-systeem. Alvorens een definitieve uitspraak kan worden gedaan over de wenselijkheid, dienen nog een aantal technische details uitgeklaard, waarvoor bijkomend wetenschappelijk onderzoek nodig is.

Als gevolg daarvan beweegt de controverse zich vooral op het politieke vlak. De recente evolutie hier, met de (h)erkenning van een aantal wereldwijde problemen als mondiale publieke goederen, en de doorvoering van de MDG's, geeft de voorstanders van de Tobin tax een nieuw argument: Tobin taxes kunnen enerzijds bijdragen tot de productie van het GPG (internationale) financiële stabiliteit, zij het dan in enge zin, maar – belangrijker nog – ze kunnen op een efficiënte manier middelen genereren, in laag belaste sectoren, die kunnen worden aangewend voor de realisering (lees: financiering) van andere GPG's.

Deze theoretische argumentatie vanuit de logica van het aanbod van GPG's heeft tot nog toe niet geleid tot de daadwerkelijke invoering ervan. Daarvoor is het nodig dat de politieke consensus die er nu reeds ontstaat rond de formulering van een aantal GPG's, ook gevolgd wordt door aangepaste mondiale politieke beslissingsstructuren en mondiale financieringsmechanismen.

Bibliografie

- CASSIMON, D. (2001), "Financing Sustainable Development using a Feasible Tobin Tax", *Journal of International Relations and Development*, jg. 4, nr. 2, blz. 157-173.
- CORNES, R. en T. SANDLER (1996), *The Theory of Externalities, Public Goods and Club Goods*, 2de editie, Cambridge, Cambridge University Press.
- FERRONI, M. (2000), *Reforming Foreign Aid: The Role of International Public Goods*, World Bank, Operations Evaluation Department Working Paper Series, nr. 4, 26 blz.
- FRANKEL, J.A. (1996), *How Well do Foreign Exchange Markets Function: Might a Tobin Tax Help?*, NBER Working Paper nr. 5422, januari 1996.
- ILO (1998a), *The Social Impact of the Asian Financial Crisis. Technical Report for the High-Level Tripartite Meeting on Social Responses to the Financial Crisis in East and South-East Asia* (Bangkok, 22-24 april 1998).
- ILO (1998b), *World Employment Outlook 1998-99*, september.
- KANBUR, R. en T. SANDLER (1999), *The Future of Development Assistance: Common Pools and International Public Goods*, Washington DC, Overseas Development Council (ODC), ODC Policy Essay nr. 25, 106 blz.
- KAUL I., I. GRUNBERG en M. STERN, eds. (1999), *Global Public Goods: International Cooperation in the 21st Century*, Oxford University Press voor UNDP, 546 blz.
- KBC (2000), "Een wereldwijde heffing op valutatransacties. Geen goed idee", *Economisch Financiële Berichten*, 10/2000, blz. 14-20.
- SANDLER, T. (2001), *On Financing Global and International Public Goods*, World Bank, Policy research paper nr. 2638, juli, 51 blz.

- SCHMIDT, R. (1999), *A Feasible Foreign Exchange Transactions Tax*, Canada, North-South Institute mimeo, juli, 20 blz.
- SPAHN, P.B. (1996), "The Tobin Tax and Exchange Rate Stability", *Finance and Development*, jg. 33, juni, blz. 24-27.
- TOBIN, J. (1978), "A Proposal for International Monetary Reform", *Eastern Economic Journal*, jg. 4, blz. 153-159.
- UNITED NATIONS (2000), *Millennium Conference Declaration*, september.
- UNDP (1994), *Human Development Report 1994*.
- VAN LIEDEKERKE, L. (1999), "Currency Crises, Tobin Tax and International Justice", in: L. VAN LIEDEKERKE, J. VAN GERWEN en D. CASSIMON, eds., *Explorations in Financial Ethics*, Uitgeverij Peeters, Monograph Series on Ethical Perspectives, nr. 1, november, blz. 173-204.
- VAN LIEDEKERKE, L. en D. CASSIMON (2000), "Een werkbare belasting op internationale kapitaaltransacties", *Algemeen Fiscaal Tijdschrift*, jg. 50, nr. 6, blz. 245-257.
- WYPLOSZ, Ch. (1999), "International Financial Instability", in: I. KAUL et al., eds., *Global Public Goods. International Cooperation in the 21st Century*, Oxford University Press voor UNDP, blz. 152-189.
- ZEE, H. (2000), *Retarding Short-Term Capital Inflows Through Withholding Tax*, IMF Working Paper nr. 00/40, maart, 13 blz.

Abstract

International Financial Stability, Poverty Reduction and the Financing of Global Public Goods. What Role for the Tobin Tax?

This contribution deals with the current controversy on the implementation of a Tobin tax proposal. After reviewing the debate from a more technical point of view, we deal with the more political dimension of the issue. More specifically, we assess to what extent the emerging international framework of the so-called international (or global) public goods (IPGs or GPGs) can be linked to Tobin taxes. Consequently, we assess to what extent global taxes in general, and a Tobin tax scheme in particular, can offer an appropriate contribution to financing the supply of the public goods associated to its use, being international financial stability and poverty reduction and, as such, the international public goods approach might offer an alternative rationale for the introduction of a Tobin tax scheme.

Appendix

Tabel 2. De Millennium-ontwikkelingsdoelstellingen (MDG's).

Goals	Targets
Goal 1: Eradicate extreme poverty and hunger	Target 1: Halve, between 1990 and 2015, the proportion of people whose income is less than one dollar a day Target 2: Halve, between 1990 and 2015, the proportion of people who suffer from hunger
Goal 2: Achieve universal primary education	Target 3: Ensure that, by 2015, children everywhere, boys and girls alike, will be able to complete a full course of primary schooling
Goal 3: Promote gender equality and empower women	Target 4: Eliminate gender disparity in primary and secondary education preferably by 2005 and to all levels of education no later than 2015
Goal 4: Reduce child mortality	Target 5: Reduce by two-thirds, between 1990 and 2015, the under-five mortality rate
Goal 5: Improve maternal health	Target 6: Reduce by three-quarters, between 1990 and 2015, the maternal mortality ratio
Goal 6: Combat HIV/AIDS, malaria and other diseases	Target 7: Have halted by 2015, and begun to reverse, the spread of HIV/AIDS Target 8: Have halted by 2015, and begun to reverse, the incidence of malaria and other major diseases
Goal 7: Ensure environmental sustainability	Target 9: Integrate the principles of sustainable development into country policies and programmes and reverse the loss of environmental resources Target 10: Halve, by 2015, the proportion of people without sustainable access to safe drinking water Target 11: By 2020, to have achieved a significant improvement in the lives of at least 100 million slum dwellers
Goal 8: Develop a Global Partnership for Development	Target 12: Develop further an open, rule-based, predictable, non-discriminatory trading and financial system Target 13: Address the Special Needs of the Least Developed Countries Target 14: Address the Special Needs of landlocked countries and small island developing states

Target 15: Deal comprehensively with the debt problems of developing countries through national and international measures in order to make debt sustainable in the long term
Target 16: In cooperation with developing countries, develop and implement strategies for decent and productive work for youth
Target 17: In cooperation with pharmaceutical companies, provide access to affordable, essential drugs in developing countries
Target 18: In cooperation with the private sector, make available the benefits of new technologies, especially information and communications

Bron: United Nations (2000), www.developmentgoals.org